

Ireneusz Nijaki*

DZIAŁALNOŚĆ OCHOTNICZYCH STRAŻY POŻARNYCH W GMINIE ZIELONA GÓRA

Charakterystyka gminy Zielona Góra

Gmina Zielona Góra położona jest w centralnej części powiatu zielonogórskiego, otaczając miasto Zielona Góra od północy, wschodu i południa. Zajmuje powierzchnię 220 km², na którą składają się: w 24% użytki rolne, a w 35% lasy. Pozostała część gminy to wsie, sieć dróg oraz tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe. W gminie zamieszkuje ponad 18 tys. osób, co powoduje, iż jest to najbardziej zaludniona gmina miejska w województwie lubuskim. Od kilkunastu lat na terenie gminy buduje swoje domostwa wielu mieszkańców Zielonej Góry i pobliskich okolic, co wynika niewątpliwie z bliskiego usytuowania miejscowości gminnych wokół Zielonej Góry, gdzie większość mieszkańców gminy pracuje.

Powstanie i utworzenie gminy Zielona Góra związane jest z ustawą Sejmu PRL z 1975 roku o utworzeniu dwustopniowego podziału kraju na gminy i województwa. W wyniku tych zmian Gmina Zielona Góra objęła obszary 17 sołectw: Barcikowice, Drzonków, Jany (przysiółek Stożne), Jarogniewice, Jeleniów, Kiełpin, Krępa, Łężyca, Ługowo, Nowy Kisielin, Ochla, Przyłep, Racula, Stary Kisielin, Sucha, Zatonie (przysiółek Marzęcin), Zawada. Urząd Gminy usytuowany jest w Zielonej Górze. Wójtem gminy jest Mariusz Zalewski, który zarządza gminą, realizując uchwały 15-osobowej Rady Gminy.

Ochotnicza Straż Pożarna jako stowarzyszenie wyższej użyteczności publicznej

Rys historyczny

Ochotnicza Straż Pożarna (OSP) – umundurowana, wyposażona w specjalistyczny sprzęt organizacja społeczna, składająca się z grupy ochotników, przeznaczona w szczególności do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami (*Wikipedia*, wolna encyklopedia).

***Ireneusz Nijaki** – dr pedagog, adiunkt na Wydziale Pedagogiki, Socjologii i Nauki o Zdrowiu, Katedra Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Zielonogórskiego; członek Ochotniczej Straży Pożarnej w Starym Kisielinie.

Pierwsze wzmianki o zorganizowanym ratownictwie ogniowym na ziemiach polskich pochodzą z okresu średniowiecza. W drugiej połowie XIX wieku powstają pierwsze zorganizowane jednostki pożarnicze, będące prekursorami obecnej OSP. Organizacje przeciwpożarowe powstają niezależnie we wszystkich zaborach. W 1860 roku w Galicji powstaje Krajowe Towarzystwo Ubezpieczeń od ognia, od swojego patrona św. Floriana znane „Floriana”. W latach 1862-1871 tworzą się pierwsze stowarzyszenia strażackie w Krakowie, Tarnowie, Wadowicach, Bochni, Lwowie, Przemyślu, Żywcu. W Królestwie Polskim w 1915 roku władze rosyjskie zatwierdzają ustawę Towarzystwa Świętego Floriana, powstają OSP w Kaliszu – w 1864 roku, OSP w Częstochowie – w 1871 roku. W zaborze pruskim w 1867 roku powstaje Prowincjonalny Śląsko-Poznański Związek Strażacki, który w 1893 roku przekształca się w Poznański Prowincjonalny Związek Straży Pożarnych oraz Prowincjonalny Związek Straży Pożarnych na Górnym Śląsku.

W latach I wojny światowej strażacy OSP we wszystkich zaborach walczyli o niepodległość w Polskiej Organizacji Wojskowej, w Powstaniu Wielkopolskim i Powstaniach Śląskich. W 1918 roku, po odzyskaniu niepodległości strażacy aktywnie uczestniczyli w rozbrajaniu garnizonów niemieckich i austriackich. We wrześniu 1921 roku związki działające pod zaborami łączyły się w jeden – Główny Związek Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej. W okresie II wojny światowej tysiące strażaków poległo w szeregach Wojska Polskiego oraz organizacji podziemnych. W 1949 roku Rada Ministrów rozwiązuje Związek Straży Pożarnych, jednak już w 1956 roku związek OSP zostaje reaktywowany. W 1992 roku, podczas Zjazdu Krajowego, przyjęto nazwę Związek Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej. W roku 1999 zjazd krajowy OSP przyjął statut dostosowujący strukturę związku do nowego podziału administracyjnego kraju.

Cele i zadania Ochotniczych Straży Pożarnych

Ochotnicze Straże Pożarne funkcjonują w oparciu o przepisy ustawy z 1989 roku Prawo o stowarzyszeniach oraz ustawy z 1991 roku o ochronie przeciwpożarowej. Szczegółowe zadania oraz organizację OSP określa własny statut. Do głównych celów i zadań OSP należą:

- prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organizacjami samorządowymi i innymi podmiotami;
- udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska, wypadków oraz innych klęsk i zdarzeń;

- informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi;
- upowszechnianie, w szczególności wśród członków, kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalnej i oświatowej;
- wykonywanie zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej;
- działania na rzecz ochrony środowiska;
- wspomaganie rozwoju społeczności lokalnej na własnym terenie;
- wykonywanie innych zadań określonych w statucie OSP;
- występy na zawodach sportowo-pożarniczych;
- udział w uroczystościach państwowych, samorządowych, lokalnych i religijnych (*Wikipedia*, wolna encyklopedia).

Patronem Ochotniczej Straży Pożarnej jest św. Florian. Strażacy OSP obchodzą swoje święto w dniu 4 maja.

Ochotnicza Straż Pożarna w gminie Zielona Góra

Struktura organizacyjna OSP

Utworzenie gminy Zielona Góra w 1975 roku wiązało się z obowiązkiem przejścia i finansowania działalności Ochotniczych Straży Pożarnych, wchodzących w skład gminy. Jednak rodowód gminnych ochotników sięga 1945 i 1946 roku. Wtedy to w miejscowościach takich jak Stary Kisielin, Racula, Przylep, Zawada powstawały i organizowały się jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych.

Aktualnie Ochotnicze Straże Pożarne gminy Zielona Góra działają w siedmiu miejscowościach gminy: OSP Jarogniewice, OSP Ochla, OSP Przylep, OSP Racula, OSP Stary Kisielin, OSP Sucha i OSP Zawada. Działalność i funkcjonowanie jednostek finansowana jest głównie przez Gminę Zielona Góra, co wynika z ustawy z 1990 roku o samorządzie gminnym, nakładającej obowiązek na jednostki samorządu terytorialnego w zakresie ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej oraz ustawy z 1991 roku o ochronie przeciwpożarowej w sprawie finansowania działalności OSP.

Pracę i działalność jednostek OSP nadzoruje gminny zarząd OSP, w skład którego wchodzi 14 osób (naczelnik i prezes spośród siedmiu jednostek). Prezesem gminnego zarządu jest wójt Mariusz Zalewski, który jest

członkiem OSP Zawada, zaś etatowym komendantem gminnym jest Jan Rusak, członek OSP Sucha. W siedmiu jednostkach OSP zarejestrowanych jest 407 członków, w tym 254 członków czynnych (190 mężczyzn i 64 kobiety), 9 członków honorowych, 36 członków wspierających oraz 108 członków Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych (60 chłopców i 48 dziewcząt). Cztery jednostki (OSP Przylep, OSP Racula, OSP Stary Kisielin, OSP Zawada) należą do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG). Jest to system ratowniczo-gaśniczy, który powstał w 1995 roku, zorganizowany przez Państwową Straż Pożarną. Celem podstawowym KSRG jest ochrona życia, zdrowia, mienia lub środowiska poprzez walkę z pożarami i innymi kłeskami żywiołowymi na szczeblu powiatowym, wojewódzkim i centralnym (obszar całego kraju). W skład KSRG wchodzi również ratownictwo techniczne, chemiczne, ekologiczne i medyczne. Przynależność jednostek do KSRG świadczy o wysokim poziomie i stopniu wyszkolenia strażaków oraz posiadaniu odpowiedniej klasy sprzętu i wyposażenia ratowniczo-gaśniczego. Działalność jednostek OSP w gminie Zielona Góra jest wielostronna i polega przede wszystkim na:

- działalności operacyjnej, tzn. gaszeniu wszelkiego typu pożarów oraz udział w innych akcjach ratowniczych, takich jak wypadki drogowe, usuwanie skutków opadów i nawałnic wiatrowych, udział w akcjach ratowniczych związanych z podtopieniami i powodzią, zabezpieczanie imprez masowych;
- działalności szkoleniowej, polegającej na uczestniczeniu strażaków w kursach organizowanych przez Komendę Miejską Państwowej Straży Pożarnej w Zielonej Górze oraz ośrodek szkolenia Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Świebodzinie. Są to kursy, które musi ukończyć każdy strażak, aby móc brać udział w działaniach ratowniczo-gaśniczych. Na uwagę zasługuje doskonała współpraca z komendantem PSP w Zielonej Górze, starszym brygadierem Waldemarem Michałowskim. Szkolenia dotyczące ratownictwa medycznego organizowane są przez Zarząd Wojewódzki OSP. Oprócz udziału w kursach szkoleniowych strażacy szkolą się na bieżąco w macierzystych jednostkach. Szkolenia te prowadzą naczelnicy, prezisi i wykwalifikowani starsi stażem strażacy;
- działalności prewencyjnej, realizowanej wśród mieszkańców gminy oraz we współpracy z gminnymi dwoma gimnazjami oraz pięcioma szkołami podstawowymi. W ramach prewencji organizowana jest coroczna akcja RATUJMY SKOWRONKI, która ma zapobiegać bez-

myślnemu wypalaniu traw i nieużytków przez mieszkańców gminy. Kolejną imprezą, corocznie organizowaną, są zawody dla członków Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych pod hasłem CHROŃ LAS I ŚRODOWISKO PRZED POŻAREM I ZANIECZYSZCZENIAMI. Zawody te organizowane są przez Gminny Zarząd OSP wraz z Komendą Miejską PSP Zielona Góra i Nadleśnictwem Przytok. W gminnych szkołach cyklicznie organizowane są konkursy o tematyce przeciwpożarowej (konkurs plastyczny, konkurs wiedzy pożarniczej) – laureaci gminnych eliminacji z powodzeniem uczestniczą w konkursach powiatowych, wojewódzkich, a ostatnio krajowych. Również cyklicznie w szkołach organizowane są zawody pokazowe, które cieszą się wielkim zainteresowaniem dzieci i młodzieży. Ponadto, strażacy prowadzą pogadanki w szkołach w ramach profilaktyki przeciwpożarowej i wiedzy o działalności straży pożarnych;

- współpracy z jednostkami OSP w Niemczech. Trzy jednostki współpracują ze strażakami z pobliskich gmin niemieckich: OSP Ochla współpracuje z OSP Drehnow (gmina Peitz), OSP Racula nawiązała kontakt z OSP Waltensdorf (gmina Schenefeld) oraz OSP Stary Kisielin współpracuje z OSP Neuzelle (gmina Neuzelle). W ramach współpracy organizowane są wspólne obozy wypoczynkowo-szkoleniowe dla młodzieży, wspólne zawody, a także wizyty z okazji święta strażaków w Niemczech i w Polsce;
- innej działalności prowadzonej w remizach, które posiadają świetlice, gdzie organizowane są zawody tenisa stołowego, zabawy, festyny, spotkania. Strażacy uczestniczą w różnych uroczystościach państwowych i religijnych w swoich miejscowościach. W czasie świąt Wielkanocnych pełnią wartę przy Grobie Chrystusowym, uczestniczą w procesji Bożego Ciała i innych uroczystościach religijnych i państwowych.

Dane i informacje dotyczące jednostek OSP Gminy Zielona Góra (ilość członków, sprzęt, udział w działaniach ratowniczo-gaśniczych, budżet)

Przedstawione poniżej dane zawierają aktualne informacje za 2011 rok (Jan Rusak – sprawozdanie z działalności OSP w Gminie Zielona Góra w 2011 roku).

OSP JAROGNIEWICE – prezes Grzegorz Buda, naczelnik Andrzej Rozynek. Członków – 36, w tym: 13 członków czynnych, 20 członków Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych (11 chłopców + 9 dziewcząt), 3 członków

honorowych. Sprzęt – samochód gaśniczy „Ford Transit” – 300 litrów wody, 3 pompy, 2 agregaty prądotwórcze, 1 piła do drzewa, 1 przecinarka do betonu i stali, 1 zestaw do ratownictwa technicznego, 1 zestaw do ratownictwa medycznego. Wyszkolenie jednostki – strażacy – ratownicy OSP – 12, dowódcy sekcji – 2, kierowcy – 5, ratownicy medyczni – 3, ratownicy techniczni – 2. Udział w działaniach ratowniczo-gaśniczych – pożary lasów i poszycia leśnego – 3, pożary zabudowań – 3, pożary traw – 2, wyjazdy na szkolenia i ćwiczenia – 11, wypadki drogowe – 1, inne zdarzenia 17. Budżet – (zakup materiałów i wyposażenia, wynagrodzenie kierowców, ekwiwalent za wyjazdy do zdarzeń, zakup energii, woda, gaz, prąd, badania lekarskie, pozostałe wydatki) – 38 975,00 PLN;

OSP OCHŁA – prezes Bartłomiej Brodka, naczelnik Piotr Łotysz. Członków – 39, w tym: 27 członków czynnych (18 mężczyzn + 9 kobiet), 10 członków Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych, 1 członek honorowy, 1 członek wspierający. Sprzęt – samochód gaśniczy „Star” – 2 500 litrów wody, 2 pompy, 1 motopompa, 1 agregat prądotwórczy, 1 piła do drzewa, 1 zestaw do ratownictwa medycznego. Wyszkolenie jednostki – strażacy – ratownicy OSP – 12, dowódcy sekcji – 3, kierowcy – 4, ratownicy techniczni – 4. Udział w działaniach ratowniczo-gaśniczych – pożary lasów – 10, pożary zabudowań – 6, pożary traw – 3, wyjazdy na szkolenia i ćwiczenia – 15, wypadki drogowe – 1, pompowanie wody deszczowej – 5, inne zdarzenia – 8. Budżet – 37 212,00 PLN;

OSP PRZYLEP – prezes Bolesław Kuliczkowski, naczelnik Włodzimierz Semeńczuk. Członków – 36, w tym: 28 członków czynnych (21 mężczyzn + 7 kobiet), 7 członków Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych, 1 członek honorowy. Sprzęt – samochód gaśniczy „Star” – 2 000 litrów wody, samochód „Star” – 2 500 litrów wody, samochód lekki „Żuk”, 2 pompy, 3 agregaty prądotwórcze, 2 piły do drzewa, 1 przecinarka do betonu i stali, 1 zestaw do ratownictwa technicznego, 2 zestawy do ratownictwa medycznego. Wyszkolenie jednostki – strażacy – ratownicy OSP – 14, dowódcy sekcji – 5, kierowcy – 6, ratownicy medyczni – 4, ratownicy techniczni – 10, ratownicy przeszkoleni do współpracy z lotniczym pogotowiem ratunkowym – 10. Udział w działaniach ratowniczo-gaśniczych – pożary lasów – 15, pożary zabudowań – 13, pożary traw – 19, wyjazdy na szkolenia i ćwiczenia – 38, wypadki drogowe – 1, pompowanie deszczówki – 5, inne zdarzenia 21. Budżet – 89 222,00 PLN;

OSP RACULA – prezes Krzysztof Sroczyński, naczelnik Jarosław Bartkiewicz. Członków – 124, w tym: 68 członków czynnych (38 mężczyzn + 30 kobiet), 19 członków Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych (8 chłopców +

11 dziewcząt), 3 członków honorowych, 34 członków wspierających. Sprzęt – samochód „Star” – 2 500 litrów wody, samochód „Jelcz” – 6 000 litrów wody, samochód operacyjno-techniczny „Volkswagen”, 4 pompy, 2 agregaty prądotwórcze, 4 piły do drzewa, 1 przecinarka do betonu i stali, 2 zestawy do ratownictwa medycznego, 1 zestaw do ratownictwa technicznego. Wyszukowanie jednostki – strażacy – ratownicy OSP – 24, dowódcy sekcji – 4, kierowcy – 12, ratownicy medyczni – 21, ratownicy techniczni – 5, pilarze – 11, pletwonurkowie – 13, przeszkoleni do współpracy z lotniczym pogotowiem ratunkowym – 3. Udział w działaniach ratowniczo-gaśniczych – pożary lasów – 21, pożary zabudowań – 11, pożary traw – 11, wyjazdy na szkolenia i ćwiczenia – 20, wypadki drogowe – 5, pompowanie deszczówki – 4, inne zdarzenia 12. Budżet – 90 722,00 PLN;

OSP STARY KISIELIN – prezes Włodzimierz Wolniewicz, naczelnik Grzegorz Kasperski. Członków – 60, w tym: 42 członków czynnych (36 mężczyzn + 6 kobiet), 18 członków Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych (8 chłopców + 10 dziewcząt). Sprzęt – samochód gaśniczy „Magirus” – 1 800 litrów wody, samochód gaśniczy „Jelcz” – 5 000 litrów wody, 3 pompy, 2 agregaty prądotwórcze, 4 piły do drzewa, 1 przecinarka do betonu i stali, 2 zestawy do ratownictwa technicznego, 2 zestawy do ratownictwa medycznego. Wyszukowanie jednostki – strażacy – ratownicy OSP – 26, dowódcy sekcji – 4, kierowcy – 7, ratownicy medyczni – 15, ratownicy techniczni – 8, przeszkoleni do ratownictwa z lotniczym pogotowiem ratunkowym – 11, przeszkoleni członkowie MDP – 18. Udział w działaniach ratowniczo-gaśniczych – pożary lasów – 9, pożary zabudowań – 15, pożary traw – 3, wyjazdy na szkolenia i ćwiczenia – 29, wypadki drogowe – 6, inne zdarzenia 10. Budżet – 95 299,00 PLN;

OSP SUCHA – prezes Tomasz Zawadka, naczelnik Jan Rusak. Członków – 49, w tym: 37 członków czynnych (32 mężczyzn + 5 kobiet), 12 członków Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych (6 chłopców + 6 dziewcząt). Sprzęt – samochód gaśniczy „Opel” – 1 200 litrów wody, 2 pompy, 1 agregat prądotwórczy, 1 piła do drzewa, 1 przecinarka do betonu i stali, 1 zestaw do ratownictwa medycznego, 1 zestaw do ratownictwa technicznego. Wyszukowanie jednostki – strażacy – ratownicy OSP – 14, dowódcy sekcji – 3, kierowcy – 4, ratownicy medyczni – 2, pilarze – 2, przeszkoleni do ratownictwa technicznego – 3. Udział w działaniach ratowniczo-gaśniczych – pożary lasów – 12, pożary zabudowań – 2, pożary traw – 2, inne zdarzenia 6. Budżet – 37 311,00 PLN;

OSP ZAWADA – prezes Jerzy Żetecki, naczelnik Krzysztof Król. Członków – 63, w tym: 39 członków czynnych (32 mężczyzn + 7 kobiet), 22

członków Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych (10 chłopców + 12 dziewcząt), 1 członek honorowy, 1 członek wspierający. Sprzęt – samochód gaśniczy „Star” – 2 500 litrów wody, samochód gaśniczy „Tatra” – 8 000 litrów wody, 3 pompy, 2 agregaty prądotwórcze, 3 piły do drzewa, 1 przecinarka do betonu i stali, 1 zestaw do ratownictwa technicznego, 2 zestawy do ratownictwa medycznego. Wyszkolenie jednostki – strażacy – ratownicy OSP – 23, dowódcy sekcji – 3, kierowcy – 8, ratownicy medyczni – 5, ratownicy techniczni – 6, przeszkoleni do współpracy z lotniczym pogotowiem ratunkowym – 9, przeszkoleni członkowie MDP – 22. Udział w działaniach ratowniczo-gaśniczych – pożary lasów – 22, pożary zabudowań – 21, pożary traw – 11, wyjazdy na szkolenia i ćwiczenia – 29, wypadki drogowe – 3, inne zdarzenia 18. Budżet – 85 590,00 PLN.

Zakończenie

Analizując zaprezentowane powyżej informacje dotyczące specyfiki działalności Ochotniczych Straży Pożarnych, można wysunąć następujące wnioski:

- Ochotnicze Straże Pożarne w Gminie Zielona Góra to wyspecjalizowane, odpowiednio wyszkolone oraz przystosowane i przygotowane jednostki do realizacji zadań związanych z niesieniem pomocy ratowniczo-gaśniczej. Dotyczy to wykształconych i wyszkolonych strażaków, jak i niezbędnej bazy, tj. remiz wyposażonych w odpowiedni sprzęt;
- Ochotnicze Straże Pożarne w gminie pełnią również rolę organizacji kulturotwórczych, które poprzez swoją działalność wychowują, kształcą i integrują zarówno mieszkańców swoich miejscowości, jak i gminy;
- działalność OSP w gminie Zielona Góra wymaga sporych nakładów finansowych. Budżet w 2011 roku wyniósł ponad 500 tys. złotych. Są to nakłady Gminy. W roku 2012 wydatki wzrosną do kwoty około 1 mln złotych, a związane to jest z koniecznością remontów i wyposażenia i utrzymanie remiz, zakupem nowoczesnego sprzętu, szkoleniem strażaków i wydatkami na inną działalność statutową. Podkreślić należy przychylność i życzliwość radnych Rady Gminy Zielona Góra oraz wójta (również strażaka) Mariusza Zalewskiego, którzy decydują o budżetach gminnych jednostek OSP;
- na podstawie przytoczonych powyżej wniosków konieczne i istotne jest pytanie: jaka przyszłość czeka gminne Ochotnicze Straże Pożarne w kontekście dyskusji połączenia gminy z miastem Zielona Góra?

Sprawa połączenia gminy i miasta wydaje się nieuchronna i konieczna, to jedynie kwestia czasu. Jednak biorąc pod uwagę rolę i znaczenie, jaką pełnią dzisiaj jednostki OSP, należy zrobić wszystko, aby działalność OSP była kontynuowana dla dobra mieszkańców gminnych miejscowości Zielonej Góry i województwa lubuskiego.

Literatura

RUSAK J. (2011), Sprawozdanie z działalności OSP w gminie Zielona Góra.

WIKIPEDIA, wolna encyklopedia.

Ireneusz Nijaki

ACTIVITIES OF VOLUNTEER FIRE BRIGADES IN ZIELONA GÓRA COMMUNE

Abstract

Volunteer Fire Brigades in Zielona Góra Commune are specialized, well-educated, designed and prepared units to realize the tasks associated with the rescue and firefighting services, with over 400 people participating in the activities. Along with the rescue and firefighting services, the Volunteer Fire Brigades conduct fire prevention trainings and play the culture-forming role bringing up, educating and integrating the inhabitants of the commune. The article presents the detailed quantitative data of Volunteer Fire Brigades in Zielona Góra Commune.